

**STANOWISKO
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA**

z dnia 14 stycznia 2011 r.

**w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych
oraz niektórych innych ustaw.**

Krajowa Rada Sądownictwa po zapoznaniu się z projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw przedstawiony projekt opiniuje, co do zasady pozytywnie.

Nie powielając pozytywnych opinii, co do zmian z wcześniejszego projektu noweli przedmiotowej ustawy, a co do którego Rada zajęła stanowisko w dniu 19 listopada 2009 r., zwrócić należy uwagę na następujące kwestie:

I. Nadal nie uwzględniono części postulatów Rady przedstawionych w opinii z dnia 19 listopada 2009r. do pierwotnego projektu. Wymaga przede wszystkim podkreślenia, iż pomimo upływu około 7 miesięcy od tego terminu do skierowania projektu przedmiotowej ustawy do Sejmu, a także zaistnienia ważkich zmian w strukturze organizacyjnej sądownictwa wojskowego przejawiających się w zniesieniu trzech sądów garnizonowych z dniem 01.07.2010r. i związanym z tym przeniesieniem niemal wszystkich sędziów w nich orzekających w stan spoczynku, proponowane zmiany ustawowe nie przewidują wprowadzenia przepisów przejściowych, które *expressis verbis* regulowałyby sytuację tychże sędziów.

II. Wprowadzenie w art. 26 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku Prawo o ustroju sądów wojskowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 roku Nr 226, poz.1676 z późn.zm.) (usw) zmiany okresu trwania delegacji poprzez wprowadzenie delegacji jedynie „na czas określony” należy traktować jako uregulowanie niespójne z art. 77 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2001 roku Nr 98, poz.1070 z późn.zm.) (usp), która dopuszcza delegację „na czas nieokreślony”. Przewidywana konstrukcja przepisu pozostaje też sprzeczna z praktyką delegacji w sądach powszechnych, która uwzględnia realia orzecznicze w sądach, w tym stosunkowo długie okresy procedowania wymagające od sędziego wielomiesięcznego przeprowadzania czynności procesowych w danej sprawie, co powoduje konieczność posiadania uprawnień w postaci długoterminowej delegacji do orzekania. W konsekwencji zasadnym byłoby przyjęcie w art. 26 § 3 usw formuły użytej w art. 77 § 1 usp poprzez sformułowanie wymienionego przepisu w następującym brzmieniu: „Za zgodą sędziego okres delegowania, o którym mowa w § 1 i 2, może zostać przedłużony na czas nieokreślony”.

III. Rada podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko odnośnie kwestii:

- wymogu ustawowego zapewnienia warunków działania rzecznika dyscyplinarnego sądów wojskowych, który obecny projekt przewiduje, jednakże nie zawiera regulacji przejściowych dotyczących zakończenia i rozpoczęcia trwania kadencji rzecznika,
- postulatu zmian w zakresie właściwości miejscowej sądów dyscyplinarnych poprzez wskazanie w art. 39a § 2 usw jako sądu właściwego sądu, w okręgu, którego nie znajduje się miejsce służbowe sędziego objętego postępowaniem. W sytuacji zaś braku możliwości utworzenia składu sądu dyscyplinarnego dla sędziów sądów wojskowych należałoby

przekazać sprawę do kognicji Sądów Apelacyjnych w Warszawie i Poznaniu, przy zapewnieniu udziału w składzie orzekającym 1 sędziego wojskowego.

IV. Ponadto postulowane jest dokonanie zmiany redakcyjnej art. 32 § 1 usw. Z obecnej regulacji wynika, że „Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli sędzia zrzekł się urzędu, osiągnął wiek sześćdziesiąt lat lub został przeniesiony w stan spoczynku z powodu uznania orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej za trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej”. Regulacja ta jest niekonstytucyjna w zakresie rozwiązania stosunku służbowego sędziego z mocy prawa w przypadku: a) osiągnięcia wieku 60 lat oraz b) przeniesienia w stan spoczynku. Ponadto aktualna regulacja art. 32 § 1 usw pozostaje sprzeczna z przewidzianymi w art. 68 a contrario i art. 69 usp, w świetle, których stosunek służbowy sędziego trwa nadal w w/w dwóch przypadkach, gdyż taka osoba jest nadal sędzią, ale w stanie spoczynku, tj. nie wykonuje czynnie obowiązków sędziego. W konsekwencji późniejsze regulacje zawarte w usw, zgodnie, z którymi w takich przypadkach sędziego przenosi się w stan spoczynku – wykluczają się nawzajem.

V. Rada pozytywnie oceniając proponowany przepis art. 32a, ponownie zwraca uwagę, iż podobne rozwiązanie powinno funkcjonować także w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ponadto zdaniem Rady art. 32a projektowanej ustawy w zakresie przejścia sędziego wojskowego na urząd sędziego sądu powszechnego powinien być uzupełniony o normę pozwalającą sędziemu określić swoją propozycję, co do nowego miejsca służbowego, np. „Przeniesienie następuje z uwzględnieniem wniosku sędziego, co do nowego miejsca służbowego”. Przedmiotowa regulacja pozwoliłaby uwzględnić specyfikę służby sędziów sądów wojskowych, w tym małą ilość sądów wojskowych oraz znaczną odległość pomiędzy ich siedzibami. Powoduje to, że wielu sędziów pełni służbę sędziowską z dala od swojego miejsca zamieszkania, co dotyczy tak sędziów z wojskowych sądów garnizonowych, a przede wszystkim sędziów dwóch wojskowych sądów okręgowych, wskutek czego większość sędziów w nich pełniących służbę ma rodziny w innych miastach, do których po zakończeniu służby wojskowej prawdopodobnie wróci. Proponowana regulacja nadto stworzyłaby swego rodzaju zachętę do pozostania w czynnej służbie sędziowskiej, co jak wspomniano powinno być z różnych powodów priorytetem proponowanych rozwiązań ustawowych, a zwłaszcza ze względu na potrzeby kadrowe sądownictwa powszechnego i wysokie koszty kształcenia aplikantów sądowych.

VI. Art. 35 § 2 projektowanej ustawy w zakresie, w jakim ustala chwilę zwolnienia z zawodowej służby wojskowej sędziego przeniesionego w stan spoczynku, tj. „z dniem wydania ostatecznej decyzji o przeniesieniu”, zawiera błędne sformułowanie, gdyż Rada wydaje uchwały a nie „decyzje” o przeniesieniu w stan spoczynku, przy czym w postępowaniu przed Radą nie stosuje się przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, co projektodawcy zdaje się przeoczyli. Na takie stanowisko projektodawców zdaje się wskazywać odwołanie się do „ostateczności decyzji” właściwej jedynie dla postępowania administracyjnego. W rezultacie powyższego zasadnym byłoby uwzględnienie brzmienia art. 73 usp i zmodyfikowanie brzmienia art. 35 § 2 projektowanej ustawy poprzez przyjęcie, że zwolnienie sędziego następuje „z dniem uprawomocnienia się decyzji o przeniesieniu”. W kontekście powyższego warto także zwrócić uwagę de lege ferenda o konieczności dokonania zmiany art. 73 i art. 74 usp w zakresie dotyczącym wydawania uchwał a nie decyzji przez Radę.

VII. Proponuje się dodać przepis, który w przypadku sędziego wojskowego powołanego na urząd sędziego sądu powszechnego zaliczałby okres pełnienia służby w sądownictwie wojskowym do wszelkich praw i obowiązków sędziego sądu powszechnego. Kwestie te uregulowane są w art. 91a § 1, 92 § 2 usp.

VIII. W przekonaniu Rady projektowana ustawa wymaga ze względu na zasadę *lex retro non agit* oraz wymogi prawidłowego prawodawstwa wprowadzenia przepisu przejściowego. Powinien on stwarzać możliwość skorzystania przez sędziów wojskowych przeniesionych w stan spoczynku z powodu likwidacji ich sądów z dniem 1 lipca 2010 r. z przejścia na urząd sędziego sądu powszechnego i to bez ograniczenia czasowego, tak, aby mogli oni wrócić do czynnej służby sędziowskiej w późniejszym okresie, jeżeli nie zdecydują się na to od razu. Przedmiotowa regulacja byłaby korzystna nie tylko dla wymienionych sędziów, ale także dla szeroko pojętego wymiaru sprawiedliwości. W związku z tym należy zauważyć, że sędziowie ze zniesionych z dniem 1 lipca 2010r. sądów wojskowych zostali przeniesieni w stan spoczynku ze względu na zmianę granic okręgów sądowych, zaś Rada jako podstawę swej uchwały w tym przedmiocie wskazała m.in. brak „możliwości prawnych do przeniesienia do sądu powszechnego”. Należy nadmienić, że zmiana ta wydaje się wręcz oczywista, ponieważ przedmiotowy projekt ustawy, a zwłaszcza art. 32a, dotyczyć miał właśnie sędziów zniesionych uprzednio sądów, zaś jego aktualna redakcja całkowicie pomija kwestię tychże sędziów.

IX. W nawiązaniu do powyższego wydaje się koniecznym dodanie także przepisu o charakterze przechodnim dotyczącego kwestii zwolnienia sędziów będących w stanie spoczynku z zawodowej służby wojskowej, albowiem, jak zaznaczono wyżej, projekt ustawy dotyczyć miał w zakresie, o jakim mowa w jego art. 32 a, art. 35 § 2 i 2a, właśnie sędziów znoszonych sądów, które nastąpiło w dniu 01.07.2010r. Dyspozycje projektowanej ustawy nie zdążyły objąć tych sędziów, wskutek czego - o czym wiadomo Radzie z urzędu - sędziowie nadal pełnią zawodową służbę wojskową. Kwestia ich zwolnienia nie została rozstrzygnięta przez właściwe organy, choć sędziowie mogą i powinni zostać zwolnieni w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy (Rada wyraziła w tym przedmiocie stanowisko w dniu 29.12.2010r.). Brak tego rodzaju przepisu w przypadku dalszego uchylania się przez Ministerstwo Obrony Narodowej przed złożeniem tym oficerom wypowiedzeń z zawodowej służby wojskowej mogłoby rodzić wątpliwości interpretacyjne w tym przedmiocie. W szczególności mogłaby powstać obawa, iż zwolnienie tych oficerów z zawodowej służby wojskowej nastąpi na podstawie przepisów projektowanych, a zatem z mocy prawa z dniem „wydania ostatecznej decyzji o przeniesieniu w stan spoczynku” (por. art. 35 § 2 projektowanej ustawy). Rozwiązanie takie nie byłoby zgodne z zasadami prawidłowej legislacji, pewności prawa oraz ochrony praw słusznie nabytych, w tym zasadą *lex retro non agit*. Nadto brak przepisu przechodniego regulującego przedmiotową kwestię mogłoby skutkować podważaniem wagi prawnej czynności o charakterze administracyjno- służbowym podejmowanych przez tychże sędziów w okresie pomiędzy datą „wydania ostatecznej decyzji o przeniesieniu w stan spoczynku” a dniem wejścia w życie ustawy.

Mając na względzie powyższe, Rada proponuje dokonać stosownej regulacji i po art. 5 projektowanej ustawy dodać art. 6 (a dotychczasowemu art. 6 zmienić numerację na art. 7) w przykładowym brzmieniu: „Sędziowie sądów wojskowych zniesionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są zwalniani z zawodowej służby wojskowej z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy”.

X. W ocenie Rady należałoby także w świetle faktycznych zmian kadrowych w sądownictwie wojskowym wykorzystać niektóre rozwiązania z ustawy z dnia 05.12.2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2008r., Nr 237, poz. 1651). Ustawa ta zawiera m.in. przepis cyt. „W celu wykonania przepisów ustawy Prezes Rady Ministrów może dokonać, w drodze rozporządzenia, przeniesienia niektórych planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym na wynagrodzenia, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa, z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z obowiązującej ustawy

budżetowej, a także odpowiednich zmian limitów zatrudnienia”. Recypowanie takiego rozwiązania do projektu pozwoli wykorzystać możliwości, które owa ustawa dawała tylko w roku 2009, także w latach następnych. W szczególności podkreślić należy, iż „przesunięcia budżetowe oraz w limitach zatrudnienia” byłyby wskazane w przypadku przejścia sędziów sądów wojskowych do sądów powszechnych. Zastosowanie takiego mechanizmu pozwoliłoby bez zwiększania wydatków Skarbu Państwa na zwiększenie ilości etatów w sądach powszechnych o ilość etatów sędziów korzystających z art. 32a projektowanej ustawy. W związku z tym należałoby postulować, żeby owe etaty orzecznicze zostały przydzielone sędziom korzystającym z art. 32a projektowanej ustawy.

XI. Art. 70 usw, winien zdaniem Rady, recypować także art. 37 § 5a i § 6, art. 76, art. 77 § 3, § 3a, § 6a, § 6b, § 7, art. 98 § 2-6, art. 129 § 3 i § 4 usp. W przekonaniu Rady nie ma żadnych powodów, dla których sędzia wojskowy miałby nadal być wyłączonym spod dyspozycji tych przepisów, co stwarza stan sprzeczny z konstytucyjną zasadą równości.

XII. Postuluje się wprowadzenie zmiany w art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o pracownikach sądów i prokuratur (Dz. U. Nr 162, poz. 1125, z późn. zm.) poprzez przyjęcie, że po pkt 3 dodaje się pkt 3a i 3b w brzmieniu: „3a) wojskowym sadzie okręgowym – prezes wojskowego sądu okręgowego, 3b) wojskowym sadzie garnizonowym – prezes wojskowego sądu garnizonowego”. Zmiana ta była przewidywana w poprzednim projekcie i powinna znaleźć się w obecnym, albowiem dotychczasowe uregulowanie stanowiące, że pracodawcą dla wszystkich pracowników sądów garnizonowych jest prezes sądu okręgowego jest niewłaściwe, co najmniej z dwóch powodów. Po pierwsze sądy garnizonowe posiadają odrębne budżety i są płatnikiem dla zatrudnionych w nich pracowników, co powoduje różne komplikacje prawne dotyczące ewentualnych roszczeń pracowników, a po drugie sądy te są usytuowane w znacznej odległości od sądu okręgowego i wykonywanie funkcji pracodawcy przez prezesa wojskowego sądu okręgowego jest w zasadzie fikcyjne. Proponowana zmiana przepisu art. 5 byłaby też zbieżna z uregulowaniami funkcjonującymi w sądownictwie powszechnym.